[2019] 1 S.C.R. 671

ਪੂਨਾ ਰਾਮ

ਬਨਾਮ

ਮੋਤੀ ਰਾਮ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2009 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4527)

ਜਨਵਰੀ 29, 2019

[ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੁਕੱਦਮਾ:

ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ - ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ - ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ (ਇਕ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪੂਰਵ-ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪੂਰਵ-ਹਿੱਤ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਓ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ - ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟਦਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ - ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ/ ਸਥਾਪਤ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ - ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਨਿਰਵਿਘਨ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ

ਦੁਆਰਾ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ - ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਨੌਕਰ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਾਧਾਰਣ ਕੰਮ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁਸਪੈਠ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਕਬਜ਼ਾ।

XXXXXX

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਕਿ: 1. ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਹਿੱਤ 1966 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਅਤੇ ਜੂਨ 1966 ਵਿੱਚ Ex. A-2 ਰਾਹੀਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਲਗਭਗ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਪਲਾਟਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਜਗੀਰਦਾਰ (ਅਸਲ ਮਾਲਕ) ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਪਲਾਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨ ਪਲਾਟ ਮਿਲ ਕੇ 32 x 66 ਹੱਥ (ਮਾਪ ਦੀ ਇਕਾਈ) ਮਾਪਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਰੇਕ ਪਲਾਟ ਦਾ ਮਾਪ 32 x 22 ਹੱਥ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 4, ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 7 ਵਜੋਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਥਾਨ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 7 ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਾਲ 1957 ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਹਿੱਤ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ (ਸਰਵੇਖਣ ਨਕਸ਼ਾ), Ex.14, ਜੋ ਕਿ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 7 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ। [ਪੈਰੇ 6, 7] [676-G-H; 677-A-B]

2. ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਹੱਕ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਘੱਟ ਸਥਿਰ ਜਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਿਰਫ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਜਾਂ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਘੁਸਪੈਠ ਦਾ ਕੰਮ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਪੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ਾ (i) ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, (ii) ਨਿਰਵਿਘਨ, ਅਤੇ (iii) ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਘੁਸਪੈਠਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੈਕਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13] [679-G-H; 680-A-B]

XXXXXX

3. ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਨੋਟ Ex. 1 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਪਲਾਟ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1967 ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 12.05.1967 ਨੂੰ, ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਪਲਾਟ 'ਤੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਚਾਰਾ ਸੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਲਾਟ ਖਾਲੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। DW-7, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਫੈਲਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਗ ਰੇਲਵੇ ਇੰਜਣ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਚਿੰਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ। ਪਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਕੋਈ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਨੋਟ Ex. 1 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਲਾਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਰਸਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ। [ਪੈਰਾ 15] [680-D-F]

4. ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਪਈ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ, ਸਿਰਫ ਅਚਾਨਕ

ਕਬਜ਼ਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 16] [680-G-H; 681-A]

5. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ 'ਤੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ / ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਹਿੱਤਕਾਰੀ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 17] [681-B]

XXXXXX

6. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। [ਪੈਰਾ 18] [681-C-E]

7. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸਿੱਟਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ

ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ [ਪੈਰਾ 19][681-E-F]

ਮਿਦਨਾਪੁਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ **AIR 1924 PC 144;** ਨਾਇਰ ਸਰਵਿਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਸੀ. ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ **AIR 1968 SC 1165;** ਰਾਮੇ ਗੌੜਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਵਰਦੱਪਾ ਨਾਇਡੂ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2004) 1 SC 769: [2003] 6 Suppl. SCR 850 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ 'ਤੇ ਸਾਲਮੰਡ (ਪੈਰਾ 59-60 'ਤੇ 12 ਸੰਸਕਰਣ) - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
AIR 1924 PC 144	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 10
AIR 1968 SC 1165	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 10
[2003] 6 Suppl. SCR 850	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 12

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2009 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4527.

ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ 1984 ਦੀ ਸਿਵਲ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 97 ਅਤੇ 2006 ਦੀ ਸਿਵਲ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 18 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 28.08.2006 ਅਤੇ 19.10.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

XXXXXX

ਪੂਨਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮੋਤੀ ਰਾਮ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਰਾਹੀਂ 675

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਜੈਨ, ਪੁਨੀਤ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ ਗੁਪਤਾ, ਹਰਸ਼ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪਲਵ ਸ਼ਿਸ਼ੋਦੀਆ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੁਰਿਮਾ ਟਾਟੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ. ਵੀ. ਭਾਰਤੀ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਮੋਹਨ ਐਮ. ਸ਼ਾਂਤਨਾਗੌਦਰ, ਜੇ. 1. ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ 1984 ਦੀ ਸਿਵਲ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 97 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 28.08.2006 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ 2006 ਦੀ ਸਿਵਲ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 18 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 10.10.2006 ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ 30.04.1972 ਨੂੰ ਬਚਾਓ

ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

3. ਜਿਵੇਂ ਕਿ supra ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਲਕੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਥਿਤ ਲੰਬੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਬਚਾਓਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ Ex. A-6 ਮਿਤੀ 06.02.1956, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਖੁਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ Ex. A -2 ਮਿਤੀ 21.06.1966, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 30.04.1972 ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

XXXXXX

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਜੈਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ supra ਦੇ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ।

6. ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਾੜਮੇਰ ਦੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਖੁਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਵੇਚੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 1955-56 ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ, ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਨੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਖਰੀਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਗੀਰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾੜਮੇਰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਨਗਰ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਲੋਨੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। Ex. 12, Ex. 13 ਅਤੇ Ex. 14 ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨਕਸ਼ੇ ਹਨ। Ex. 12 (ਪਹਿਲਾ ਸਰਵੇਖਣ) ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਪਲਾਟ ਨਵਾਲਾ

ਹਰੀਜਨ ਦੇ ਪਲਾਟ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਨਵਾਲਾ ਹਰੀਜਾਨੰਦ ਕੋਲ ਸੀ, ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ (ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਹਿੱਤ) ਜਗ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਪਲਾਟ 'ਤੇ ਵੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਖੂਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਲਾਟ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਲਾਟਾਂ ਦਾ ਵਿਵਸਥਿਤ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ 1966 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੂਨ 1966 ਵਿੱਚ Ex. A-2 ਰਾਹੀਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਲਗਭਗ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਪਲਾਟਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਪਲਾਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਲਾਟਾਂ ਦਾ ਮਿਲ ਕੇ 32 x 66 ਹੱਥ (ਮਾਪ ਦੀ ਇਕਾਈ) ਮਾਪ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਰੇਕ ਪਲਾਟ ਦ ਮਾਪ 32 x 22 ਹੱਥ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 4, ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 7 ਵਜੋਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਥਾਨ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 7 ਹੈ।

XXXXXX

7. ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡ (ਸਰਵੇਖਣ ਨਕਸ਼ਾ), Ex. 14, ਜੋ ਕਿ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 7 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੂਨਾ ਰਾਮ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ, ਜੋ ਬਚਾਓ ਨੰਬਰ 1 ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸਾਲ 1957 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ।

8. ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 64 ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੇ ਕਬਜ਼ਾ ਖੋਹਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ਾ' ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ।

9. ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਨੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਲਮੰਡ ਵਰਗੇ ਉੱਘੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੇ ਸਲਮੰਡ (ਪੈਰਾ 59-60 ਤੇ 12 ਸੰਸਕਰਣ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"ਇਸ ਲਈ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਜਿਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਤਮ, ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਅਸਥਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹਨ।

x x x x x

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਗ਼ਲਤ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਇੱਕ ਆਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਕ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਸੂਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸੱਚਾ ਮਾਲਕ, ਜੋ ਆਪਣਾ ਖੁਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਆਪਣਾ ਉੱਤਮ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

XXXXXX

ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਵਜੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਪੀਟੀਟੋਰੀਅਮ (ਮਲਕੀਅਤ ਮੁਕੱਦਮਾ) ਅਤੇ ਪੈਜੇਸੋਰੀਅਮ (ਇੱਕ ਮਾਲਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ) ਦੇ ਉਲਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

10. 1924 ਵਿੱਚ, **ਮਿਦਨਾਪੁਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ,** AIR 1924 PC 144 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, **ਨਾਇਰ ਸਰਵਿਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕੇਸੀ ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ,** AIR 1968 SC 1165 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਕਬਜ਼ਾ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1877 (ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ) ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਜਦੋਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦਾ, ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

11. **ਨਾਇਰ ਸਰਵਿਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ (supra)** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲਕ ਦੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

12. **ਰਾਮੇ ਗੌੜਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਵਰਦੱਪਾ ਨਾਇਡੂ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰ,** (2004) 1 SCC 769 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

"8. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ

ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ; ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਵੇਗਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ (ਬੇਸ਼ਕ ਸੀਮਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ), ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕਬਜ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵਾਜਬ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ, ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ, ਅਵਾਰਾ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖ਼ਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ, ਜੋ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

13. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਮੂਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਹੱਕ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਘੱਟ ਸਥਿਰ ਜਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਿਰਫ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਜਾਂ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਸਲ ਮਾਲਕ

ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਘੁਸਪੈਠ ਦਾ ਕੰਮ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਪੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ਾ (i) ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, (ii) ਨਿਰਵਿਘਨ, ਅਤੇ (iii) ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਘੁਸਪੈਠਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਕਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਭਾਵ ਦਾ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

XXXXXX

14. ਜਿਵੇਂ ਕਿ supra ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ ਨੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਖੁਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਪਲਾਟ ਖਰੀਦੇ ਸਨ। ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ Ex. A-6 ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਪਲਾਟਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 7 ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਸੀ, ਇਕ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 4 ਤੇਜਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਪਲਾਟ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 5 ਪੁਰਖਾ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

15. ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਨੋਟ Ex.1 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਲਾਟ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1967 ਵਿੱਚ ਜੋਗਾ ਰਾਮ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 12.05.1967 ਨੂੰ, ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਪਲਾਟ 'ਤੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਚਾਰਾ ਸੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਲਾਟ ਖਾਲੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। DW-7, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਫੈਲਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਗ ਰੇਲਵੇ ਇੰਜਣ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਚਿੰਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ। ਪਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਕੋਈ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਨੋਟ Ex. 1 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਲਾਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਰਸਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ।

16. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਉਸ ਦੇ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪਿਆ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। Ex. 2 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪਲਾਟ 'ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਦੀ ਉਕਤ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲਗਭਗ 3 ਤੋਂ 4 ਫੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਪਈ ਸੀ। ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ / ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪੂਰੇ ਪਲਾਟ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ / ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ supra ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਆਮ

ਕਬਜ਼ਾ, ਉਹ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਪਈ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਦੀ ਬਾਡੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਥਿਰ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

XXXXXX

17. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ 'ਤੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ / ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਵ ਹਿੱਤ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ।

18. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

19. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸਿੱਟਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

20. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 28.08.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi